

, „Sciences sociales”, nr. 3, 1987

Număr jubiliar, dedicat celei de-a 70-a aniversări a Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, „Sciences sociales” nr. 3, 1987 se deschide cu o amplă analiză a schimbărilor profunde înregistrate în compoziția și fizionomia principalei forțe sociale a societății sovietice — clasa muncitoare. A. Dobrinin, autorul articolului *Force sociale essentielles de l'époque contemporaine*, consideră că în pragul secolului XXI revoluția științifică și tehnică, afectând direct forța productivă principală — muncitorul —, aduce elemente noi în structura și statutul clasei muncitoare, în condițiile și perspectivele dezvoltării sale. Aceste schimbări generează, în plan teoretic, o serie de probleme vizând slarea noțiunii de „clasa muncitoare”, raportul acesteia cu alte categorii sociale, rolul său în procesul omogenizației sociale a societății etc. Analizând puncte de vedere diferite, autorul își conțurează propria poziție în lumina documentelor Congresului al XXVII-lea al P.C.U.S.

„Revoluția din Octombrie nu a fost numai o schimbare decisivă în istoria Rusiei ci și evenimentul central al secolului XX care a inaugurat o etapă fundamental nouă în dezvoltarea civilizației umane, a progresului umanității” (p. 23). Aceasta este teza de bază de la care pornește I. Frolov considerațiile sale filosofice reunite sub titlul *Le début d'une nouvelle étape du progrès de l'humanité*.

Dintr-o perspectivă economică, L. Abalkin analizează în studiul *La direction principale de la politique économique* nivelul actual și tendințele viitoare ale dezvoltării societății sovietice. Congresul XXVII a pus în centrul strategiei politicii economice a P.C.U.S. accelerarea dezvoltării socio-economice, pe baza căreia se poate și trebuie să se realizeze un stadiu calitativ nou, capabil să evidențieze plenar avantajele socialismului în toate domeniile vieții — arată autorul.

În continuare, sunt prezentate principalele realizări subliniindu-se cele prin care U.R.S.S. a depășit sectoarele cheie din economia S.U.A. (extracția de petrol și gaze naturale, producția de oțel, îngășamînt chimice și ciment). Se evidențiază, de asemenea, succesele importante înregistrate în domeniul cercetării științifice și a progresului tehnici.

Pornind de la potențialul productiv și tehnic-științific creat prin munca plină de abnegație a multor generații de constructori ai socialismului, documentele Congresului din 1986 au prefigurat o dezvoltare economică a cărei particularitate constă în obținerea de rezultate bune prin utilizarea factorilor intensivi și calitativi ai creșterii: „..., pentru prima oară în istoria U.R.S.S. va trebui, din cincinalul al doisprezecelea (1986—1990 n.) destinat să angajeze țara noastră pe calea accelerării, să asigurăm întreaga creștere a venitului național, a producției industriale și a altor ramuri productive fără a crește efectivul de muncitori” (p. 39).

Autorul apreciază că, o schimbare radicală de asemenea anvergură nu este însă posibilă și realizată cu baza materială și tehnică existentă. Iocmai de aceea accelerarea progresului științific și tehnic, o nouă modernizare tehnică a economiei naționale, reinnoirea substanțială a aparatului productiv al țării și schimbările cu adevarat revoluționare în toate elementele forțelor de producție devin tot atâtea probleme cruciale ale politicii economice a partidului.

Articolul semnat de I. Chiriaev, *Les horizons du progrès scientifique de la communauté socialiste*, se referă la „Programul complex al progresului tehnic-științific al țărilor membre ale C.A.E.R. plină în anul 2000”, prezentându-se direcțiile prioritare, mecanismele de realizare, precum și consecințele în planul creșterii economice.

V. Zagladin, autorul studiului *Les objectifs programmatiques du P.C.U.S. et les problèmes globaux*, — pornind de la caracterizarea „problemelor globale” drept acele probleme care vizează interesele tuturor popoarelor, care cer cea mai mare atenție și necesită eforturi conjugate, probleme a căror rezolvare sau reglare înceată creează sau poate crea o amenințare pentru viitorul oamenilor, probleme a căror rezolvare este indispensabilă pentru progresul umanității — subliniază pluridimensionalitatea, caracterul sistemic și socionatural al acestora. Soluționarea acestor probleme necesită cercetări multidisciplinare la care trebuie să concure deopotrivă științele sociale și naturale.

Locul important conferit în Programul P.C.U.S. cerințelor noi legate de soluționarea problemelor globale demonstrează înțelegerea faptului că studiul și soluționarea acestui gen de probleme nu este numai o sarcină științifică și practică urgentă dar și o sarcină politică esențială.

Extinderea noilor tehnologii și a metodelor intensive de gestiune vor avea drept consecință o cerere crescăndă de muncitori activi, creativi, pregătiți psihologic pentru înnoirea mereu

mai rapidă a producției. Care este rolul mediului social și cultural în formarea acestor calități? Unde se plasează inițiativele cetățenesci în raport cu aceste cerințe? În ce constă esența acestor inițiative? — sunt cîteva din întrebările ale căror răspunsuri le găsim în interesantul studiu *Les initiatives de la base en U.R.S.S.* semnat de O. Ianitski.

Autorul remarcă faptul că, după Congresul al XXVII-lea al P.C.U.S., sfera inițiativelor civice a început să crească practic „văzind cu ochii”. Protecția mediului și calitatea vieții, probleme legate de locuințele și loisir-urilor tinerilor, cele de transport, de servicii, de educație și instrucție, de integrare a copiilor și adolescentilor, de introducere a cuceririlor științifice în producție, de restaurare a unor monumente vechi etc., constituie nucleu care au generat inițiative diverse (un singur exemplu: o anchetă efectuată a arătat că numai inițiativele ecologiste se realizează în mai mult de 100 de forme!).

Inițiativele civice au un dublu rezultat: de schimbare a mediului înconjurător și a omului însuși. În acest fel, rolul inițiativelor în dezvoltarea culturii sociale în ansamblul său constă în formarea progresivă a unui „nou spațiu” cultural — mult mai puțin hierarhizat și mult mai vast. Sub acțiunea conjugată a inițiativelor locale, masele devin conștiente de faptul că sfera culturii nu este concentrată numai în „centre” mondiale și naționale, numai în capitale și în parcuri naționale ci există în jurul nostru și în noi.

Revista consacră, ca de obicei, spații ample pentru articole din domeniul științelor istorice, literaturii, politologiei, psihologiei sociale. La rubrica „Cercetări interdisciplinare” este consemnată dezbaterea pe tema „Esența și premisele socio-culturale ale revoluțiilor din științele naturii”.

Informațiile științifice asupra unor întîlniri naționale și internaționale ca și notele de lectură, din publicații ale cercetătorilor sovietici recent apărute, întregesc interesul pentru consultarea acestui număr al revistei.

Doina Dragomirescu

,„International Migration Review”, vol. 21, nr. 1, 1987

În fiecare an milioane de oameni se constituie în valuri de migranți, părându-și țările de origine — temporar sau definitiv — în căutare de lucru sau pentru alte motive.

Ei constituie o problemă internațională tot mai alarmantă atât pentru țările de imigratie, ale căror posibilități de absorbție sunt în mod obiectiv limitate, cit și pentru țările de emigratie care, prin exodul specialiștilor în special, își văd reduse şansele de dezvoltare și progres.

De aceea, studiul sistematic al situației acestor oameni a devenit o preocupare constantă a mai multor organizații guvernamentale sau neguvernamentale din diferite țări, care încearcă să cunoască și să determine rațiunile profunde ce duce la migrație și să ofere soluții viabile de ameliorare a vieții acestor dezmoșteni ai sortii.

În numărul de față, revista Centrului pentru studii asupra migrației oferă un material dens ce prezintă aspecte ale stării emigrantilor ce s-au stabilit — legal sau nu, temporar sau definitiv — în țări industrializate occidentale, cu problemele lor și cu cele pe care le creează venirea lor comunității autohtone. Ne vom referi, în continuare, la cîteva cercetări de interes mai larg, ce viziază o serie de probleme cu care se înfîncă marea majoritate a emigrantilor, indiferent de țară în care s-au stabilit.

Astfel, Nestor P. Rodriguez¹ a efectuat o cercetare printre emigranții din America Centrală stabiliți în mod ilegal în Houston și regiunea învecinată. Instabilitatea politică și economică a Americii Centrale din anii '70, caracterizată prin dese lovitură de stat, asasinate, război civil, criză economică, somaj ridicat a dus la emigrări masive în special către partea sudică a S.U.A., mulți intrind ilegal în această țară.

La Houston, unde s-a efectuat cercetarea, s-au format colonii puternice, pe țări, care își păstrează identitatea specifică. Prezența lor introduce însă și elemente noi în specificul local, începînd cu cel gastronomic și continuînd cu cele culturale specifice regiunii Americii Centrale, cum ar fi teologia eliberării și.

Efectuindu-se cercetări comparative cu alte grupări de emigranți stabiliți anterior în zona respectivă, în special mexican și sud-asiatici, s-au evidențiat unele deosebiri în privința căilor urmărite care să permită o anumită integrare socio-economică. Dacă primele grupări au trecut prin fazăa muncilor din eadul industrial grele și petrochimice, ei veniți ulterior au găsit ramurile respective în declin, cu surplus de forță de muncă. Au fost necesare reconverzii masive și găsirea

¹ Undocumented Central Americans in Houston: Diverse Populations

alor locuri de muncă mai puțin profitabile și cu un statut social inferior celui oferit de marea industrie, ceea ce a prelungit și adaptarea la cerințele noii societăți.

S-a constatat că există mulți patroni care preferă să angajeze emigranți, deoarece aceștia au pretenții mici, acceptă salarii scăzute, muncesc peste program. De fiecare dată însă cind încearcă să se organizeze în sindicate sau asociații ei sunt concediați pentru a fi angajați alții. Este o situație dramatică și reală, ce îl afectează pe marea majoritate a emigranților și încă nu se întrevăd remedii viabile care să-l pună capăt.

Victor Callan și Cynthia Gallois consideră că atitudinea adoptată de minorități față de limba țării respective este simptomatică pentru situația din Australia, al cărei guvern duce o politică în favoarea unei limbi naționale. Prima generație de emigranți învață limba engleză, dar păstrează limba maternă ca principal mijloc de comunicare. A doua generație este supusă unor presiuni puternice pentru a-și abandona limba comunităților și a utiliza numai limba engleză. Există restricții de folosire a limbii materne, iar cei care păstrează chiar accentul nu sunt bine priviți. De aici dilema teribilă în care sunt puși copiii emigranților; a uită limba țării de origine pentru a se putea integra sau a rămâne relativ respins de conveniențe pentru a-și putea păstra tradițiile culturale străbune. Opțiunea care, după cum precizează autorii, nu este ușor de luat.

În privința muncilor efectuate de emigranți în Australia, statisticile indică în mod clar că aceștia sunt defavorizați în favoarea localnicilor. Pe de altă parte are loc o selecție și între emigranți, fiind preferați întâi cei ce provin din țările de limbă engleză, apoi ceilalți. O altă problemă este cea a mobilității profesionale a emigranților. Doar o mică parte din ei se angajează în meserile pentru care au calificare, iar restul sunt nevoiți să accepte locuri de muncă pentru care, în general, se cere o calificare mai redusă decât cea pe care o detin. Acceptate inițial cu speranță că reprezintă o soluție tranzitorie, aceste locuri de muncă devin permanente, generând și insatisfații profesionale de durată, care influențează întreaga personalitate a individului. Cu toate că se iau măsuri de către guvern pentru a îndrepta situația, tradițiile locale se relevă și deseori mai puternice decât prescripțiile legale, situația prelungindu-se și prințind în capacitatea ei noi grupuri de emigranți.

Revista cuprinde, de asemenea, cîteva studii de importanță locală privind situații din regiuni restrinse ale unor țări primitoare și furnizoare de emigranți.

La rubrica recenzii sunt prezentate mai multe volume care abordează, de pe poziții și unghiuri diferite, situația acestei categorii de oameni, cu specificația că reprezintă doar o parte din numeroasele cărți scrise pe această temă.

Dinu Tenovici

„Journal of experimental social psychology”, vol. 21, nr. 1, 1985

Revista „Journal of experimental social psychology” este editată de Universitatea de Stat din Ohio și publicată de Academic Press, New York, sub codul ISSN 0022—1031. Revista nu are o structură rigidă, în cuprinsul ei putem întîlni studii având la bază cercetări empirice sau teoretice, cu interes major pentru psihologia socială și un aport semnificativ la înțelegerea fenomenelor sociale. Astfel, în sumarul acestui număr semnalăm articole privind interacțiunea socială și fenomenele corelate cu aceasta, printre care amintim motivația socială, fenomenele legate de atitudini și convingeri, procese inter și intragrup. Revista ne mai oferă analize teoretice, sinteze din literatură și note metodologice.

Deși au un conținut eterogen, studiile publicate în nr. 1 al volumului 21, din Ianuarie 1985, sub raportul subiectelor abordate, aparțin însă domeniului experimental și se adresează în majoritate proceselor legate de atitudini, convingeri și de cunoaștere din psihologia socială.

Primele patru studii din deschiderea revistei, sub raportul concluziilor, nu au o pondere semnificativă.

În studiul *Construind alte persoane : o limitare a efectului*, James L. Hilton și John M. Darley de la Universitatea din Princeton (p. 1—18) prezintă așa-numitul „proces de confirmare a așteptărilor”, prin care suntem inclinați să construim despre ceilalți o imagine conformă mai degrabă cu propriile noastre idei preconcepute decât cu personalitățile reale. Autorii arată însă că acest efect poate fi limitat de către interlocutorii care sunt informați despre conținutul acestor idei preconcepute, ei putind aciona astfel încât să le reducă ponderea. E. Allan Lind și Robin J. Lissak de la Universitatea din Illinois în studiul *Judecăți despre corectitudinea procedurală și ilegalitatea aparentă* (p. 19—29) demonstrează prin experiment științific un fenomen observabil în viața cotidiană : un verdet nu este relevat fals și impropriu (chiar contrar realității) în cazul în care cel judecat este favorizat ; Norbert Schwarz și Robert S. Wyer de la Universitatea din Heidelberg și Illinois prezintă *Efectele stimулilor de ordonare terarhică asupra clasificării marimilor acestora și a altor stimuli* (p. 30—46).

David L. Ronis și Edmund R. Lipinski de la Universitățile din Michigan și Oakland (p. 47–60), publică un studiu mai degrabă metodologic decât de psihologie socială (*Valoare și năștigură, ca factori ponderali în formarea impresiei*), care compara cîteva modele matematice asupra modului de combinare a informației în formarea impresiei despre alii. Prin forță imprejurărilor (modele insuficient elaborate), articolul nu poate prezenta concluzii definitive sau convingătoare.

Un interes deosebit, atât prin metoda experimentală utilizată cât mai ales prin problema abordată, îl prezintă *Efectul unei denigrări etnice des auzile asupra evaluării unei teme: cum se poate disemina o boală socială*, de Jeff Greenberg și Tom Psyczynski, de la Universitățile din Arizona și, respectiv, Carolina de Nord (p. 61–73). Rezultatele cercetării sunt în primul rînd interesante prin evidențierea unui fenomen foarte important și general din psihologia socială: capacitatea comunităților umane de a-și modifica opinii (în special în probleme „spinoase” pentru ele) în funcție de o opinie individuală oarecare, în condiții care favorizează această opinie.

Metoda experimentală este interesantă prin aceea că încercă să reproducă condițiile naturale de manifestare a opiniei de grup: sase pînă la opt subiecți asistă la o dezbatere (cu cîștiigator și invins) între doi colaboratori ai autorilor (nenunății ca atare), dintre care unul este negru.

Rezultatele experimentului indică o netă influență a comentariului rasist asupra modului în care subiecții comenteză dezbaterea. Unicul rezultat care deschide o perspectivă optimistă asupra fenomenului este acela că asemenea influențe au fost eficiente exclusiv în cazul în care colaboratorul negru a pierdut în dezbatere. Evident, faptul nu consolă total, iar autorii însuși atrag atenția asupra pericolelor pe care le prezintă prea frecventele etichetări negative ale minorităților din societatea nord-americană.

În studiul *Accesul la informații memorate, relevantă pentru atitudine, ca determinant al posibilității de convingere: Rolul atribuțelor mesajului* de Wendy Wood, Carl A. Kallgren și Rebecca Müller Preisler de la Universitățile A&M Texas, Arizona și Wisconsin arată, pe un eșantion de 122 de indivizi, că un subiect poate fi convins de validitatea unui mesaj în funcție de cunoștințele sale anterioare. Astfel, subiecții care posedă cunoștințe mai multe într-un domeniu dat pot fi convinși numai prin mesaje bune argumentate, în timp ce subiecții cu puține informații memorate în același domeniu, pot fi conviși de validitatea unui mesaj dacă acesta este... lung (indiferent de valoarea argumentelor pe care le conține). Concluzia care se impune este, deci, că educarea solidă a membrilor unei societăți are o mare influență asupra posibilităților sale de a se apăra de opinii nefundamente și – prin aceasta – nocive. Faptul nu se pare de o importanță covîrșitoare pentru sociologie, psihologie și pedagogie (p. 73–87).

Ultimul articol prezentat, *Efectele motivării sociale asupra comportamentului în cazul dilemelor sociale, pentru două culturi*, de Wim B. G. Liebrand și Godfried J. van Run de la Universitatea din Groningen-Olanda (p. 86–102) nu se pare insuficient elaborat pentru a putea susține concluziile prezentate de autori: nu există diferențe între două culturi în ceea ce privește rezolvarea unor stări sociale cu potențial conflictual.

Desi valoric eterogene, articolele din numărul de față al „Revistei de psihologie socială experimentală”, prezintă interes și oferă în același timp o perspectivă asupra stadiului actual al cercetărilor din domeniu.

Diana Szedlacsek

„Laboratorio di scienze dell'uomo”, nr. 1–2, 1986

Revista pe care o prezentăm nu se pare interesantă mai ales prin imbinarea novatoare a rezultatelor obținute pe seama cercetărilor de teren cu o serie de concepție sociologice mai vechi sau mai noi. În paginile numerelor analizate problema „rezistenței” vechilor concepții sociologice, elaborate de sociologia occidentală (o sociologie „regională”, dar cu pretenții de valabilitate universală din motive pe care nu le analizăm aici) se pune cu o deosebită acuitate dovedindu-se de un real interes științific pentru țările în curs de dezvoltare, dar și pentru cele dezvoltate dar care aparțin altor culturi decit cea în care aceste concepție au fost elaborate. Editorialul, semnat de Elle Koch-Weser, începe prin a afirma că, în ultimele decenii, în țările aflate în curs de dezvoltare a avut loc o adeverită explozie urbană. Ea s-a bazat pe „țărani veniți la oraș” și a determinat probleme noi, necunoscute la sat și care erau departe de a avea aceeași acuitate în vechile orașe (incadrarea în muncă, insușirea noilor valori, calitatea serviciilor etc.). Diferențele dintre sat și oraș preocupaseră mai de mult științele sociale: Tönnies le analizase în cultura germană în termeni de comunitate și societate (Gemeinschaft und Gesellschaft). În comunitățile rurale relațiile sunt „primare”, adică au la bază contactul direct dintre oameni și implică participarea puternică a afectivității, se constată relații de amicizia strinsă între indivizi, normele și

valorile sunt tradiționale, coerente și obligatorii pentru toți, statutele și rolurile în familie sunt și ele precizate și, de fapt, prestatibile pentru indivizi lăuați în parte. În comunitățile urbane, relațiile sunt „secundare” și, opuse celor primare: domină relațiile impersonale între indivizi, neutre afectiv și formalizate. Normele și valorile reflectă standardele universale ale pieței, iar clasele sociale au la bază diviziunea muncii. În ambiantea vieții cotidiene de la țară domină voința naturală și esențială (Wesewille), solidaritatea organică; la oraș domină, în schimb, competitivitatea indivizilor, născută din raționalitate și mai puțin din emotivitate (Kürwiller). Desigur, concepția lui Tönnies a fost discutată în chipuri diferite, sau a fost pur și simplu reluată sau reinventată, contribuții mai importante în această privință aducind ginditorii sociali de primă mărime, precum Durkheim, Weber, Parsons, Redfield etc., dar în toate cazurile a rămas lipsă distincția dintre sat și oraș, dintre societatea tradițională și cea modernă. Să nu numai distincția, ci și contrastul dintre ele. Totuși această concepție bipolară, care domină încă teoria sociologică occidentală în diferite variante, este considerată de Elle Koch-Weser, „indoioanească”. Canalele mass mediei au „mutat” orașul la sat, comunitatea și societatea din vechea concepție a lui Tönnies s-au amestecat. De altfel, adăugăm noi, dintr-un anumit punct de vedere, teoria grupurilor nici nu a făcut altceva decât să pledeze, în context urban, pentru refacerea umanității tradiționale. Societatea de masă americană, așa cum apare ea în concepția lui Bronner și în viața de toate zilele din țările avansate și, adesea, în cele aflate în curs de dezvoltare, ne confruntă cu un amestec al trăsăturilor comunității și societății. Noi însine, cercetând cultura tradițională a trebuit să acceptăm ideea modernizării tradiției și apariției unor structuri culturale noi, ceea ce practic presupune depășirea vechii paradigmelor de gîndire a relației dintre sat și oraș în favoarea alteia, încă incomplet conturate, dar care nu mai poate opera cu vechile distincții.

Tullio Tentori, în studiul său, intitulat „*Relațiile dintre sat și oraș: științele antropologice și schimbarea culturală*” (Il rapporto città-campagna: scienze antropologiche e mutamento culturale) face cîteva precizări care merită toată atenția. Mai întâi el afirmează faptul că „nordul s-a ocupat de sud”, „orașul s-a ocupat de sat”, „țările dezvoltate de cele mai puțin dezvoltate”. Antropologia, ca știință, elaborată din direcție opusă, adică dinspre sat spre oraș, dinspre țările aflate în curs de dezvoltare spre cele dezvoltate, aduce în discuție o realitate socială nouă, căreia vechile concepte nu î se mai potrivesc. Orașul însuși nu mai poate fi înțeles ca altădată. În orice caz, viitorul lui este strins legat de economisirea energiei și de standardul de viață al populației defavorizate. Săracii orașelor, cum remarcă Ignacy Sachs, (Le nuovo configurazioni urbano-rurali e la nascita di città che conservano le risorse) sunt nu numai ceea ce sunt, ci și „cei mulți”, care au o pondere deosebită în viața acestora, ei controlă dinamica socială și economică informală. Daniela Gallegati și Daniele Mezzona continuă analiza relației sat-oraș în cazul continentului african, în studiul „*Sinteză lucrărilor Seminarului internațional pe tema: Raportul dintre oraș și sat în Africa Occidentală și transferul de tehnologie*” (Synthèse des travaux du Séminaire International sur „Le rapport entre ville et campagne en Afrique occidentale et le transfert de technologie”). Sunt interesante datele aduse în discuție, de pildă, faptul că, deși Africa rămîne încă esențial rurală, ea are totuși rata anuală de urbanizare cea mai înaltă din lume.

Sub raport teoretic, cea mai importantă contribuție ni se pare totuși depășirea paradigmelor clasice de analiză a relației rural-urban. Nici în țările avansate și nici în cele aflate în curs de dezvoltare problemele nu se mai pun azi ca pe vremea lui Tönnies. În general sociologia clasică este depășită din acest punct de vedere deoarece însăși realitatea obiectivă, realitatea socială, s-a schimbat profund într-o timp. Lumea satelor și orașelor nu mai poate fi gîndită bipolar, o nouă paradigmă își face apariția și ea consfințează existența unei alte realități sociale, care solicită formularea altor concepte, pornind de la existența altor fenomene, necunoscute altădată, sau care erau departe de a avea pondere pe care o au azi. Apariția pe scena politică a țărilor în curs de dezvoltare a adus cu sine o mare varietate de fapte și fenomene sociale ignorate altădată. Luarea lor în considerare are drept consecință depășirea granițelor vechii sociologii și, odată sparte, constituirea altora, care să țină seama de toate culturile lumii, fără nici o discriminare, se dovedește una din mariile probleme ale reconstruirii științelor sociale în general. Să unde pot fi analizate astfel de probleme noi dacă nu în reviste de genul celei de care ne ocupăm, căci „Laboratorio di scienze dell'uomo” este, în concepția editorilor ei, spațiu potrivit pentru discutarea și reflectarea asupra rolului științelor sociale în rezolvarea marilor probleme ale vremii noastre, legate de procesele de dezvoltare cu care se confruntă.

Nicolae Radu

D. FĂRĂNDĂU, I. PĂUNESCU, I. PĂUNESCU, VLAICĂ SĂVĂRĂDĂ, „Sociologia științelor sociale în România. Înțelegere și dezvoltare a științelor sociale în România”, în: „Revista de științe sociale”, nr. 1, 1987, p. 11-12.
G. GHEORGHE, C. MĂLĂIȚIU, „Sociologia științelor sociale în România. Înțelegere și dezvoltare a științelor sociale în România”, în: „Revista de științe sociale”, nr. 1, 1987, p. 13-14.